

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.

Veljá celoletno 2 gold. 50 kraje. — polletno 1 gold. 30 kraje.

List 15.

V Celoveu 10. avgusta 1872.

Rejenka.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

I.

„Dekle! glej, da veržeš svoje cape iz rok in greš na Vertače prosó žet. V senci bi sedel vsak slepar in šivanko vdeval, družega pa nič ne delal. Prosó je zrelo, vsiplje se že in raztresa po njivi, pa ni ga človeka, da bi kaj pomagal in varoval, da bi se škoda ne godila. Po zimi pa boste žerli vsi, kot bi žgal, sedaj pa morava sama z Meto vse storiti.“ Te besede je govoril še mlad gospodar Petrovec, in jezno premetaval lestve po vozu privezovaje je z brezovimi tertami k ročicam, da bi šel po našeto prosó.

„Koj pojdem!“ odverne komaj kacih dvanajst let stara deklica, ki je sedela na vertu pod košato jablano v senci in pridno šivala. „Oče so me prosili, da bi jim srajco zašila, ker pojdejo jutri za Bukovje zidat.“

„Prav treba je res, da se našopirijo, kot bi šli v kaki farovž ali pa v kancelijo,“ hudoval se je gospodar in klestil ubogega konja po čeljustih, ki se mu ni hotel koj ogniti na njegov glasni krik, da bi pri sprednjem koncu zabil iglico v soro, ki se je ven izmuzala. „Stari bi vedno rad čeden hodil, jaz pa sem razcapan, da bi se me volk vstrašil, ko bi me srečal, pa mi še nihče ni dal druge srajce. To je le vajina sitnost, družega nič, ker se vsakemu delu ogibljeta. Koj mi spravi to neumnost v kraj, in glej, da se izgubiš na njivo, če ne — —

Deklica se je zbla hudomušnega mladega očeta, kakor ga je imenovala, in vstavši počasi s trate pospravi šivanje ter gré v malo stransko sobico, kjer sta sama stanovala s starim očetom. Ondi se nasloni na postelj in jame britko jokati, kajti gerde gospodarjeve besede so gotovo bolj žalile mlado, čutiljivo serce, nego njegova zapoved.

„Ali se boš že skoraj izkilila ven!“ zarohni gospodar še bolj serdito pri oknu, ko deklice koj ni bilo iz sobe. „Pod kurnikom je serp, le berž ga vzemi pa pojdi. Prosá je še dobre tri verste in do noči mora biti v skednju, če ima voda goretí. Meta tudi ne more vse sama storiti, nima sto rok.“

Sedaj se ni bilo več obotavljati; vzame toraj serp in brisaje si z belim predpasom objokane oči stopa počasi za vozom, ki ga je vleklo suho kljuse po klancu gori na njivo. Sredi klanca se mu ustavi, kajti slabo rejen konjič ni mogel težkega voza zmagovati po stermini. Petrovec pritiska pri zadnjem kolesu, vpije in

maha z bičem po konji, da je dlaka od njega letela, pa konj je obupal nad preveliko težo, in skakaje od ene strani v drugo ni hotel dalje potegniti, čeravno mu je žvižgal zabernjeni bičnik terdo po rebrih.

„Dekle, omajaj se nó in potisni še ti pri desnem kolesu, kaj prazna kervenčič zadej,“ huduje se Petrovec ozerši se po dekletu. Videti jo objokano, zgrabi ga huda jeza, oči se mu posvetijo, kri mu šine v glavo in popustivši voz, ki je lezel s konjem vred vedno bolj nazaj po klancu, skoči pred-njo z namerjenim bičnikom ter zakriči togoté se: „Poglej jo pošast, sedaj se pa kisa, ker mora na delo! Ti rujavi ciganski burovž, da te je moral zlodej prinesiti k hiši! Čemu pa si na svetu, povej mi? Da žreš in lenariš, ko se drugi po solncu parimo? — Ali veš kdo si pri naši hiši? Kraševka, pritepinka! Malovredna mati te je pustila za plotom in šla po svetu, zato, da si nam sedaj za nadlogo in sitnost. Naj bi bil jaz prej gospodar! — — — Pa bo že prišlo drugače.“ Zopet se je vperl še silnejše v zadnji konec voza, pri drugem kolesu pa je potisnila deklica s svojimi slabimi močmi, in konjič nekoliko odpočivši si, zvelkel je počasi težo po klancu.

Na majheni njivici je bilo kake tri brazde vsejanega prosá, ktereга je žela mlada gospodinja. Tri kope so že stale v versti in žena se je ponosno ozirala po njih, gotovo mislé si: „Sama sem, pa sem že toliko storila danes.“ čeravno delo še ni bilo tako velikansko.

Ko se tudi deklica približa s serpom ter jame urno posezati po bilkah, ozré se gospodinja nekako zaničljivo po njej rekoč: „E Marjanica, ti ne boš dosti opravila, mar bi bila ostala doma. Bom že tudi to betev sama dokončala, saj ni veliko. Ti nisi vajena dela, roki te bodete boleli, in nazadnje bodo še oče name hudi, da te k delu silim.“

Mala Marjanica je molčala ter pridno mahala s serpom, da je imela kmalo več snopov za seboj nego gospodinja, vendar pa se jej je videlo na obrazu, da so jo zeló žalile te hinavske besede, in dobro je čutilo njeno, čeravno še otročje serce, njih pomen.

Med tem je naložil Petrovec prosó na z rjuhami pregerjeni voz, da bi se zernje ne raznašalo, ter se približal žanjicama serdito puhaje iz majhine pipe s smrekovo, ukričljeno cevjó.

„Meta!“ pravi z vso ljubeznjivostjo svoji ženi, „ti si bila danes zeló pridna, zato bova pa drevi šla nekoliko k Gregorcju, danes je pripeljal novo vino. Spodobi se nama, da si kaj privoščiva, saj vedno delava, kot črna živina, in sama. Pri mizi nas je dosti, pri mizi, le pri delu ni nikogar.“

„Se vé da je dosti opraviti!“ vzdihne žena in ustne se jej zaničljivo naberó v gube, pa bo že drugače, kedar si opomoreva in nama Bog lastnih otrok dá, ki nama bodo s časom pomagali. Če lastnih delavcev ni pri hiši, ni nič.“

„Posebno tacih, ki jih veter prinese s Hervaškega, ali odkoder že, ki imajo bogate matere, pa vendar iz tuje sklede zajemljejo.“ Pri teh besedah se zaničljivo ozre po dekletu, ki je, kot bi nič ne slišalo, moléé dalje želo in vezalo snope.

„E moléi, kaj globuzdaš! Saj veš, da vse staremu na ušesa iztrobi, kar kje sliši,“ pravi polglasno žena možu ter si zopet podbreca obleko z rudečim motvozom — ki se jej je bil odvezal — da ne bi jej bilo dolgo krilo spotikljivo pri žetvi. „Pusti jo, naj leži doma, da segnije, saj menim, da ne bo dolgo pri hiši.“

„Pa ni takisto! Kdor iz moje sklede jé, mora tudi na mojem polji delati.“

Se preden se je zmračilo, bilo je prosó požeto. Petrovec je naložil visok voz, zaverl obá zadnja kolesa, pognal konjiča z dvema terdima udarcema po rebrih in poljski blagoslov je romal z njive v Petrovčev skedenj.

Domu prišed, pomolze gospodinja berž veliko sivo kravo, precedí mleko, ter ga zapre v omaro, potem nemeče dolgorogi sivki nekaj plevela in nakošene detelje, izlije prešičem v korito nekaj z razno zelenjavo in korenjem prekuhanih pomij, potem pa zaveže na glavo prazno ruto, vzeme vse ključe od shramb seboj ter se napoti z možem v bližno kerčmo k Gregorcu, da bi se odškodovala za današnji trud.

II.

Petrovčeva hiša je stala kaka dva streljaja za vasjó, pa bukov gozd, ki se je potezal ob griču in segal doli do ceste, zakrival jo je od vseh strani, da je človek ni prej zapazil, da je prišel do nje. Hiša je bila pol lesena pol zidana, in na spodnjej plati, kjer je bil vhod, nekoliko ometana in pobeljena. Za hišo je bil hlev in nad hlevom skedenj. Krog in krog se je potezal vert, da se drugoga ni videlo izza drevja, kot strešni greben.

Zemljišča sicer ni bilo dosti pri hiši, kar je kazal že kozolec, ki je imel samo tri verste. Tudi v hlevu je stala samó ena krava, mlado tele v posebnej ograji zaperto in majhen konj, ki je s pobešeno glavo stal pri praznih jasliah in si s tem kratil čas, da je preberskoval steljo ter pobiral senene bilke, če je še ktera tu pa tam ležala. — Petrovec ni bil ni bogat ni reven, kakor so vaščanje djali, — imel je toliko, da je ravno izhajal, ostajalo mu pa tudi nič ni. Stari gospodar Grega je prepustil posestvo svojemu sinu, da ne bi ga vzeli k vojakom, ko je bil ravno v onih nesrečnih letih, ter ga oženil. Da bi mu ne bilo treba po svetu se potikati na stare dni, izgovoril si je v hiši svoj kot — malo sobico na gornji strani, ktero si je sam sezidal, pobelil in veliko peč postavil vanjo, da se je lahko celo zimo grel pri njej. — Pred nekaj leti, ko je ravno pokopal svojo ženo, vzel je v odrejo malo punčiko, hčerko neke tuje popotne ženske, ki je nagloma v tej hiši umerla ter prepustila svoje dete tujim rokam. Ta mu je bila sedaj na stare dni podpora, kajti čeravno še mlada, zadostovala je vendar popolnoma pri malem gospodinjstvu. —

Noč se je bila že čisto storila, in zvezda za zvezdo se je prikazala nad hišo. Marjanica napravi v leščerbi luč, postavi jo na mizo na leseno stalce, potem pa jame pridno šivati. Večkrat se jej je uternila kaka kapljica iz očes ter padla na beli predpas v naročje, ki se je de-

klici tako lepo podajal; včasih je tudi globoki vzdihljaj všel iz mladih pers, ki se je potem spremenil v tihi jok. Sedaj na vežne duri nekdo poterka. Deklica si obriše mokre oči s predpasom, položí šivanje na mizo ter gre odpirat.

„Dober večer Marjanica! Kaj si sama doma?“ pravi v vežo stopivši stari mož z bisago na rami ter korači v sobico. Bil je to stari Petrovec Grega.

„Sama,“ odverne Marjanica nekako tiho ter stopa počasi za možem.

V sobi izloži stari iz bisage svoje zidarsko orodje iz drugoga predelka pa velik hlebec belega kruha, ki ga smehljuje podá zraven stoječej deklici: „Lej, Marjanica!“ pravi, „to so mi dali Kerštinova mati, da bi tebi nesel, ker so pozabili zadnjič za tvoj god speči potice. Dobra žena so, da malo tacih v našej vasi, nikdar ne pozabijo na-te in vselej me vprašajo, če si kaj pridna. Le moli zanje, da bi jim Bog še dolgo življenje dal, ker so tako dobri. — Tukaj-le imam pa še nekaj orehov, Matevžela mi jih je dala, ko sem jej peč popravil in na ognjišči jame zametal. Bova pa v nedeljo potico imela, le shrani jih!“

Deklica je urno pospravila prinesene reči, potem pa se zopet vsedla k mizi ter jela šivati. Stari oče se je tudi moléé vsedel na klop pri peči, natlačil pipo ter počasi jel vleči iz nje. Slednjič pa se mu je menda to molčanje le predolgočasno zdelo, toraj popraša dekleta: „Kje pa sta ona dva, da ju ni domá?“

„Sta šla v vas,“ odverne dekle.

„Ste že večerjali?“

„Naka!“

„Ne! — Kaj pa čakate? Pri Kerštinovih pa je bila že večerja, ko je komaj solnce zašlo, potlej smo se pa še na vertu pogovarjali. Morda še mlada nič skuhala ni?“

„Smo želi proso do noči,“ odverne deklica, — „potlej sta šla pa k Gregorcu.“

„Prosó ste želi! — kaj si mar tudi ti žela?“

„Tudi — popoldne.“

„Čemu pa hodiš žet, ker si še bolehná? Komaj smo te spravili na noge, in vsi smo že mislili, da nam ugasneš, sedaj pa se že zopet siliš v težka dela in v takej vročini. Pregreješ se, na to vodo piješ, in zopet boš stakala, kakor poprej. Ali nisi slišala, kaj je rekel zdravnik, da se moraš varovati od začetka, da se bolezen ne verne. Ne vém, da otroci nič ne ubogate. Jaz sem ti rekel, da mi doma srajco zašij, da jutri ne pojdem razcapan za Bukovje, ker pa nisi naredila, bo moralo pa tako dobro biti.“ —

„Bom pa nocoj zašila, saj ni veliko,“ pravi deklica in siloma se jej vderó solzé po licu.

„Kaj po noči boš šivala, pri luči? Sedaj pojdi spat. Bogá zahvali, da imaš zdrave oči, na stara leta boš že videla, kaj je bogpomagaj, ko človeku vid oslabí ko meni.“ —

Nekaj časa nastane molk; Marjanica je krotila jok, kolikor je le mogla, ali slednjič jo le posili in na glas se jame ihteti.

„Kaj pa ti je, da se jočeš, á?“ praša ju stari oče ter stopi k njej.

„Nič.“

„Nič? — Pa se jočeš! — Govori, kaj ti je! meni vsaj smeš povedati, saj veš, da ti nikdar ne rečem žal besede.“

„Vi že ne.“

„Kdo pa? — Kdo pa ti je kaj storil? — Una dva? — On jeli, ali ona? — Le kar povej! Jaz sem sedaj tvoj oče, ker ti je Bog pravega prezgodaj vzel, —

in mamó; jaz moram skerbeti za-te, kot za lastno dete, zatoraj pa moraš biti tudi odkritoserčna proti meni. — Le povej mi kar naravnost! Ona dva, kaj ne, sta ti velela na njivo?“

„Mladi oče so me tako zmerjali in kleli,“ pravi deklica še bolj jokaje.

„On te je zmerjal? On? Kaj pa imá s teboj opravi-
viti? Ali ti mar dá kaj drugega, nego to, kar mora? Mar on skerbi za tvojo obleko? Ti bo on kaj dal, kedar mene ne bo? Ti nemerčaj ti, jaz mu bom že povedal, kar mu gré. Pustiti te morata pri miru, pa je amen. Saj nimata toliko polja, da bi ga sama ne mogla obdelati. Slaba gospodinja, ki si ne upa tri brazde prosa požeti celi božji dan; razun tega pa se prosu tudi še nič ne mudi, jutri je tudi še čas. — Saj pravim, moj sin je dobil tnaló, ne pa ženske, ki zná gospodiniti. Že prej domá ni bilo za nobeno rabo, nego da se je šopirila in po kerčmah vlačila, sedaj bo pa še slabeja, ko je omožena in sama svoja gospodinja. Bo že še skusil čez kaj časa, ker ni mene ubogal, ter si je ženo po svoje izbiral.“ —

„Mladi oče so mi rekli, da sem Ciganka, Kraševka, in da ste me za plotom našli,“ pravi deklica z nekako otroško priprostostjo in obraz jej zarudi. „To je tako gerdó! In če to ljudje po vasi zvedó, rekel mi ne bode nihče drugače, nego Kraševka, kakor pravijo sedaj tisti stari ženi, ki berači po vasi. — Povejte mi, ali sem res Kraševka?“

„Ne bodi prismoda, pa ne poslušaj gerdega globuzdanja! Tvoja mati je bila poštena žena, — Bog jej daj nebesa, — le prezgodaj je šla s svetá. Le ubogljiva bodi vedno in rada moli, Bog te ne bo nikdar zapustil. Če bom še kaj časa živel, spravil te bom že v dobre roke, da boš preskerbljena, če pa me Bog prej pokliče, bom pa tudi tako vredil, da bo za-te prav; saj prazna ne pojdeš od hiše, pridi že kamor hočeš. Le tiho bodi in upokoji se, una dva pa pusti pri miru; jaz bom že povedal njemu, kar mu gré, da te bode odslej za vselej pustil pri miru. — Vreži si kruha tam-le, ker nisi večerjala, potlej pojdi pa spat!“

Starčeve besede so vlile tolažbo v dekličino serecé. Njeni obraz, ki je bil po prestanej bolezní še vedno bled, žaril se je prevelicega veselja, in prejšnje solzé bolesti spremenile so se sedaj v solzé veselja in otročje hvaležnosti. Saj je vendar imela Marjanica še moža, ki jo je ljubil. — Skupaj sta opravila večerno molitev, in na koncu Marjanica res ni pozabila pristaviti tudi očenašek za Kerštinovo mater, ki so tako skerbeli za-njo.

Po molitvi je deklica šla k pokoji, stari pa je oger-nil kožuh, ker je bilo zunaj nekoliko hladno, vsedel se na klop pred vežo ter čakal ondi svojega sina, da pride domu.

(Dalje prihodnjič.)

Jeftova priséga.

(Jud. c. XI. — Zložil S. Gregorčič.) *

Na boj na divje Amoníte,
Sovražnike rodú serdíte,
Je Jefto hrabro četo zbral.
Na meji, glej! sovražnih tal
Kleči glavár na travi rósnej,
Da zmago bi mu Večni dal
V osódnjej vojski smertonosnej;

* Puna in spomna trijelety. Danes je 70y
god! 22. 10. 1908.

„O čuj me, bojnih trum gospod!
Usliši, mojo ti molitev;
Otmí, otmí tvoj sveti rod!
Ti vodi ga v zmagalno bítev,
Dodéli srečno mu vernítev!
In (to prisežem!): prvo stvar,
Ki po dobljenej slavnej zmagi
Me sreča na domačem pragí,
Zakoljem tebi v žgavni dar,
Osode vójskine vladár!“
Takó priseže vodja trum,
Glavárja čuje hrabra četa
In serca že popreje vneta
Navdihne nevkrotljiv pogum.
Kedár se v góri vterga plaz,
Kedó-li mu zastavi gáz?
Ko ténke bilke terdni hrasti
Se morajo vkloníti, pasti!
A stókrat huje od plazóv
Se četa Jeftova spustí
Na verste Amonskih sinov.
Kakó so tam kovála jekla,
Kakó je kri v potókih tekla,
Na černa tla junáška kri!
Ko za žanjico žíta snopi
Ležé po tleh vojakov tropí,
Požela jih je srepa smert,
Sovražnik je pobit in stert!
Zmagalen pa na tla domača,
Se Jefto s hrabro četo vrača.
Oj, to ti je ponosen god
Za te, o Jefto, in ves rod.
Slaví te Izraél vesel,
Ker si mu sveti dom otél:
Do meje ti naproti vreje,
In versta venčaníh devíc
Na cesto trósi ti cvetic,
Nastilja palmove ti veje;
In potje, polja in vasí
Povsodi mergolé ljudj:
Visoki, nizki — stari, mladi
Zmagalca videli bi radi,
Ki je sovražne trume zmel.
Izmed ljudj na mlado rame
Tú mati malo dete vzame:
„Glej, on je Izraél otél!“
In starček ti veselja plaka
Gledaje slavnega junaka;
In sto in sto glasóv gromí:
„Rešitelj Jefto naj živi!“ —
Že svèti se domači krov,
Zidovje se belí naproti,
In zdaj v mogočnej prelepoti
Pred njem stóji ves dom njegóv.
In glej! mladenek cvetni zbor
Slavilno pesem prepevaje,
Sreberne strune prebíráje
Privré čez prag na béli dvor,
Pred njimi pa v obleki snéžni
V naročje Jéfteju hití
Ko na perotih angelj nežni, —
Otrók njegov, edina héi!
A Jefto, glej! je mertvobléd,
Iz lic je proč življenja sléd —
Ne krózi se očetu roka
V objém priserčnega otroka!
Junák, ki groze ne pozná,

Kaj zdaj ko listje trepetá?
 „Ha! nepremišljena prisega“!
 Obupno oča zajeci,
 Da gróžno se okróž razlega,
 Da mraz pretresa vsem kostí.
 „Ah, ti otrók nesrečni moj,
 Še bolj nesrečen oča tvoj,
 Ki krív brezmejnega le zléga,
 Umreti moraš, hči! umreti
 V življenja polnem lepem cvéti!
 Prisegel sem, da prva stvar,
 Ki po dobljenej slavnej zmagi
 Me sreča na domačem pragi,
 Bogú bo dana na oltar,
 In tebe ah! otrók predragi,
 Nebó izbralo si je v dar.
 Veliko tirjaš o nebó,
 Veliko tirjaš od očeta!
 Odpusti dete mi ljubó,
 Zgoditi mora se takó:
 Prisega grozna je — sveta“!
 In spolni zaprisego oče,
 In pade dekelce mladó;
 A oče in ves národ jóce.

Pravljica o klobuci.

Zeló žalostna resnica vsem klobukom in njih prijateljem.

(Humoreska. Češki spisal Vítězslav Hálek, poslovenil Podgoričan.)

(Konec.)

IV.

„Kaj mi je do tebe!“ večkrat je omenil fijakar, a jaz sem kasneje rés spoznal, kako osodno pomenljive so bile meni te besede.

„Doba moje ljubezni do ministrove glave je bila zlata doba, življenje v službi gospoda profesorja je bilo sreberna doba, na fijakarjevem kosmatem konci pa mi je péla železna doba.

„Zjutraj sem se često naspal, da je bilo še preveč, to je rés, če prav ni bilo zmérom, dan za dnevom tako. Na zadoščenje pa sem moral mnogo potov čuti dolgo po noči, — da časi celí do milega jutra, predno sem legel na posteljo. Pa to je tudi resnica, da sem časi po dnevi zadremal na vozi, ko je moj gospod — gospod „fijakar“ pod kožo gledal. Ne morem pa pobahati se, da so taka írenotja bila blagostna írenotja. Dosti potov mi je fijakarjeva glava bila zoperna, zató sem se na tla sterkolil raji, nego da bi bil dalje spal na postelji pri njem. A to je bilo samo časi, ker ko hitro se je moj gospod izbudil in pobral me, tako neusmiljeno me je pritisnil na glavo, da sem se kar zganil.

„Kaj mi je do tebe!“ — spregovoril sem natihoma, ko hitro sem bil izpoznal, kako pomenljive so te fijakarjeve besede.

„Oh, ljubi oče! Kako in kodi sem se klatil povsodi! Dobro je moralo biti — ali je bil dež, ali je bilo burjevo, ali vetrovno, ali je šel sneg, ali je bilo vroče, ali temno ali jasno — nič ni pomoglo nikakoršno vsajanje. „Kaj mi je do tega,“ — dejal je moj gospod, jaz pa sem moral vdati se vsak pot.

„To je bila sreča, da sem vsak pot peljal se. Nikoli nikamor nisem peš ganol se, a ko sem na čičaku sedel, streljal sem sè svojimi očmi po ulicah, kakor blisk, kader koli sem bil zabil na svoje terpenje.

„Kar pa me je zeló bolelo iz početka, to je bilo to: ker nihče se mi več ni odkril. Ko sem bil profesorjev klobuk, pozdravljali so me vsaj mladiči, na fijakarjejev glavi pa se živa duša ni ozerla va-me, kakor bi jaz ne bil več jaz bil! — Ne, ta zaničljivost mi ni bila nikakor po všeči; vstavljal sem se iz početka, kolikor sem se mogel, nisem hotel iti z glave.

„Ali ti pomorem, le čakí!“ — zarežal je bil fijakar, stergal me raz glave in na kolenu nategnil tako neusmiljeno, da sem zgubil svoj prvotni obraz. Kaj mi je do njega! — teh besed sem se spomnil zopet, a kar je iz početka se siloma godilo, to je kasneje veršilo se rado: odkrival sem se tudi tistim, kateri so se nekedaj streljaj pred menoj priklanjali mi. To priča, da se malo po malo tudi klobuk privadi zaničevanja.

„Moje serce pak je od same bolesti skoro bilo oterpnelo uže do cela. Osoda, kakoršna je mene terla, — taka osoda bi bila ganila tudi podobo iz lesa ali kamena: ko sem stal, ko sem moral stati pred gledališčem, ki sem nekedaj bil hódil va-nj in sicer na prostor prvih prostorov. Ko sem bil „fijakarju“ last, moral pa sem čakati, kedaj mine igra! A to je bilo gotovo vselej, kader je deževalo! Zvezdogledi bi bili po meni lahko priredili kak nov barometer, kajti — kedar koli sem stal in čakal pred gledališčem, vselej je gotovo šel dež. Verhi tega pa ti ljudje vsak pot počakajo konca! O, kje je moj minister!

„Iz početka nisem umel, zakaj je moj gospod po dežji hrepenel zmerom. Če je vreme bilo lepo, klel je moj gospod tako dolgo časa, dokler se ni nebo stemnilo. Ko hitro je začel iti dež: razvedril se mu je obraz, a ta njegova vedrost je rastla tem bolj, čem bolj je lilo. Vsled tega sta si bila fijakarjevi obraz in nebni zmerom navskrižna; ko bi bil moj bivši profesor zmotril fijakarju obraz, moral bi bil na dokaz nepravlega razmerja v „regula de tri“ svojim dijakom terditi: čem oblačnejše je nebo, tem veselejši fijakar, in na robe.

„Klubu temu pa, ker sem na ulici izkusil več, nego kak pes: kljubu temu, pravim, vendar-le sem bil na ulici raji, nego pod streho, kajti na ulici je „fijakar“ znal čestiti me, doma pa me je rad vergel pod mizo, za posteljo . . . a če me je hotel zadegati na pot, berčnil me je ol sebe in očital mi, da se mu potepujem. Skrajema me je ta nehvaležnost tako bolela, da sem večkrat jokal. Nisem mogel razjasniti si tega, kako more človeško serce biti tako terdokorno in neusmiljeno. Dosti potov pa sem tudi znal to, kader sva zgolaj prišla domu, pa je fijakarjev pes sčeknil na kakega mimoprišlega mladeniča a ta-da je sunil ga. Svet! Ko bi bil ti slišal, koliko ti-soč bliskov in strel je fijakar sklical na ubogega mladiča, ki se je samo branil! Takej kletvini za nameček je moj gospod rad pristavil pa še to-le: „Ti napuhnjena jezno-petost ti! Cukerle mi je ljubši nego vsak pošten človek!“ Tako je rentočil moj gospod! Tovarnica mojega očeta! kako sem jaz zrnličeni klobuk — mogel in upal nadejati se kake važnosti ker je fijakar svojega Cukerleta čestil bolj, nego kakega poštenega človeka?! — O, svet, resnično so ti pregrehe izpodverle stalo!

„Ne mara se, ljubi čitatelji, uže čudite, zato ker vam dosle nisem ni čerhnil še o svojej novej glavi. Ker dosle resnično nisem še ne zinil o njej, to vam bodi spričilo, da živim z njo v „desperaciji.“ Da morem, po-begniti bi od nje, — in da je treba, skočil bi v vodo in vtopil se. „Ali kaj mi je do tega!“ Ker sem si jo sam

izbral, komu bi očital svoje terpenje, saj sem prav sam pobotal se s predsebojcem! O tej neugodnosti mi ne more pomoči ni advokat. Na svojo nekedanjo slavo prisegam, da mi vsakedo lahko veruje, kar le svojej zgodovini na ljubo govorim o glavi svojega fijakarja, sicer pa — da bi tega ne činil, če prav bi zato gorak šel v nebesa, pa ne popreje še v vice, kajti ta moja nova glava vidi glavnik samo vsako nedeljo; perja ima v lasih toliko, kolikor ga imajo na sebi ptice po lesu; pot curlja po njej, kakor curljajo kaplje po skali, ki je sredi nje studenec; lasje leže po njej vse navskrižema, kakor pokošeno bilje, ki ga je huda sapa razpihala; a poleg vsega tega je stara, kakor sv. Petra glava, da ni moči, da bi človek le iskro ljubezni do nje imel v sebi. Ker mojemu gospodu ni mar za glavo, to priča, da mu je še menj do mene. Kar sem pri njem, samo enkrat me je pogladil, a sicer sè žuljevo roko, z vso razkavo, tako, da sem jo čutil po vseh kosteh.

„Ali vse to je le igrača v primerji s tem, kar je po zimi — ko slovè sv. Kurenta. Ta čas kočija za kočijo derdra uže ob šestih zvečer večer za večerom, in to derdranje ne preneha, dokler ni zopet šest ura zjutraj. Pa še zima! Pod vozom siče tako, kakor bi se vozili po samih gadih, — zebe tako, ka je čudo, da se iz vsakega deha sape ne naredi leden serp. Vse se zavija v kožuhe. Tudi mačke počepeljó po čelešnikih, da se grejót: le jaz moram čepeti na glavi — golej, kakor vozal na vervi in pomikati se z uha na uho, kakor bi me bil najel kedo. Poleg tega imam uha zmerzla, kakor kos ledu, in za nohate se mi zajeda mráz, kakor bi se bil pobotal z njim, naj mi dela zanohatnice! Sam Cukerle me je danes miloval, ko sva se bila odpeljala z gospodom. Ali lahko me Cukerle miluje, ker je Cukerle doma na gorkem, klobuku fijakarju na glavi pa se pred postom godi hujše, nego najzapusčenejšemu psu.

„Vstavila sva se bila pred neko hišo. Dame so zlezle v kočijo — o, kako so se mi jele sline cediti po ministru! Ta vonjava, ta šumet svilenih kril, ti klobuki, moji bratje, mojega očeta sinovi — Bog zna, ali uže slutite ali ne, kaka osoda vas čaka! Fijakar kolne, da se vse kreše, ker merhi nečeti bežati — a meni je po vsèci to: z enim okom kukam v dame v kočiji — oh te kite na njih glavah! To je pomlad o takej zimi! — Uže smo bili pri dvorani. Koliko revne radovednosti stoji pred-njo, da gleda, kako je bogastvo srečno! A jaz? Le malo trenotkov sem se pomudil, da sem pogledal v dvorano, zato da sem bolestno spomnil se, kako sem svoje dni v tej dvorani eden pervakov bil ministru na glavi. Nenadoma se oglasi godba. Meni je požegetaló uho, in da se od fijakarja nisem bil uže malo naučil poterpežljivosti, gotovo bi me bil jok posilil, ker se nisem mogel več sukati po dvorani.

„Kaj mi je do tega!“ — krehnil je moj gospod — in odšla sva zopet. Meni pa se je skoro v glavi vertilo vsled tega razkošja v dvorani, in le čudovito je, da nisem z glave sterkolil se gospodu fijakarju. Da ne bi zabil: tega dne ni bila nedelja, a fijakar je vendar-le razčesane imel lase.

„Toliko je kočij peljalo se na bal, kakor bi tu bili srečo odmerjali. Moj gospod je mlaskal — radostnejše, nego kader je dež šel. Pa če je moj gospod mlaskal, to je bilo znamenje največje sreče, a ta pot bi bil neprenehoma mlaskal, da ni moral zmerom kričati: „bje, černi-no!“ — na znamenje, naj se ga ogibljejo.

„Naposled sva speljala vse Kurentove čestitelje na bal; potle je nama začel se počitek, pa tudi čas najstrašnejšega mraza. Če si na poti, pogreje se ti klobuk

vsaj nekoliko; če moraš pa stati in medleti pri dvorani, kedaj se kateremu tvojih dobrotnikov zljubi ter zakliče, da ga odpelješ, pa ni, kar si bodi!

„Kar je res, pa je res: svoje srečne dni sem rad plesal; ali ko sem bil fijakar, postajal sem pred dvorano, po katerej je bučala godba, kar se plesišče ni poveznilo, pa nisem smel plesati — kantorjev razum! to je bilo hujše, nego bi človek lačen stal v kuhinji, pa dihal le jedilno vonjavo. A ta zima! Zobje so mi klepetali tako, kakor kolesa klopočó v malnu; jezik sem imel terpek, kakor bi po vedrih bil pil vino; obervi so mi bile težke, kakor lončeni okraji; udje so bili oterpneli, kakor bi pol stota svinca bil nosil na njih; kosti sem imel ostarele, kakor predpotopnih zverij: kedo bi torej na vse gerlo ne bil kriknil: „Zakaj si me ustvaril, ljubi Bog!“ — Ali jaz nisem mogel krikniti tega, zato ne, ker mi je celo beseda bila primerznila v ustih. Telo se mi je treslo, kakor bi se bil pod ledom kopal; jedva sem znal, da sem živel.

„Pa nenadoma zakrili glas: „Fijakar!““

„Češčena bodi človeška beseda, — sreča, da tega dne ni bila še zmerznila vsem ljudem! Naposled se vendar-le premakneva z gospodom, ta pot vendar ni bilo treba čakati ranega jutra.

„Ali za vse terpenje — kaka sreča me je doletela! Ko hitro sem bil prišel domu, zadegal me je fijakar pod mizo. Sicer sem bil uže terd, kakor kost, ali ker sem pod mizo zapel, kakor res kost, planil je na-me Cukerle — in gorje mi je bilo potlé!

„Pa da je tega konec bilo tega dne! To, kar je bilo o tej priliki, — to je bilo vsak dan ves predpost. Bogme! uže mi je samomor rojil po glavi, in če se po svojej smerti še enkrat utegnem pokazati svetu, čudil se bode temu, kar učinim.

„Prišla je bila zopet nedelja, a zima je bila tako huda, kakor bi bila ljudem kazala, kaj vse zna. Moj gospod, da bi se vsaj nekoliko varoval zime, naserkal se je bil vina, li tako, da je bil malo opil se. Glavo je imel vročo, kakor peč, za tega delj je tudi meni bilo ugodnejše, nego druge pote. Ali kaj mi je bila določila osoda — eden „fijakarjev“ se nama ni hotel umakniti s pota: moj gospod je klel, beseda je dala besedo, „fijakarji“ so se začeli švigati z biči, in popreje, nego sem se nadejal, ležal sem v snegu na vseh štirih. Kako sem bil zavisten Oidipu, ker o tistem znanem tepeži na kolovoznem poti ni imel klobuka! Ubogi klobuk! Kaj bi bil sterpel takrat! Gotovo več, nego je preterpel kralj Oidip! Vendar-le, kar bi bil takrat preterpel Oidipov klobuk — to sem izkusil az ta pot!

„Gospod „fijakar“ me ni več pobral, torej sem obtičal na mesti, kervavel sedemkrat ranjen in ležal, kamor sem bi odletel, do ranega jutra. Mnogo ljudij je bilo uže prišlo mimo mene, ali kaj, ker je vsakega klobuk bil lepši, nego sem bil jaz — kedo bi se bil reveža usmilil? Moj glas je bil glas upijočega v puščavi.

„Stoperv o velikem dnevu, ko sem bil uže poluzmerznel, prišel je bil do mene nekov Samaritan; ta se je usmilil me. Vergel je na moje mesto svoj klobuk in mene odnesel na glavi.

„Ali pa mu morem biti hvaležen za to?!

„Kako se mi je godilo na njegovej glavi in kaka je bila moja poslednja osoda — to izveste v petem in poslednjem oddelku.

V.

„Moj novi gospod — serce mi poka (če ga še imam), ker moram novega gospoda — gospoda imenovati.

„Moj novi gospod je — berač.

„To malo besed priča vsakemu, da se je doveršila mojega življenja tragedija: da se uže bliža katastrofa.

„Ali bi še mogel meniti, da sem mogočen duh? Ali bi svetu na klubovanje še mogel motaviliti se po zemlji?

„Mladost je uže kedaj minola me, krasota merknila mi, na čelu kažem nabore, lase imam osivele, plešoba me spominja na profesorjevo deršo na glavi, sicer pa sem zgrbljen, mnogih let peza me je potlačila k tlem — vse me opominja, naj si poiščem grob: verbi tega pa moram na stare dni prosjačiti.

„Prav nič ne tajim; da ne znam, kako ima glavo moj novi gospod: nikoli me ne posadi na glavo, zmerom le z menoj v roci jeremijuje svoje gorjé: „Ponižno prosim in zahtevam, usmilito se me, ljubi dobrotniki — privoščite kaj miloščine ubogemu prosjaku.“

„Bogme: kedaj tako prosjači, nobenkrate mi ne pride na um, da bi se spolnil na njegovo glavo; pa saj je v meni uže umerla vsakojaka želja po glavi, le žalost je še moj delež in miloščina moja veličava.

„Popreje sem odletaval pod mizo — zdaj pa nimam ni najbornejše strehe, in podmizišča ne. Moj gospod je — ptič, — le perotnic nima, da bi, kadar bi rad, mogel splavati na užitek tija, kjer se mu ponuja. — Kakor cvetju pod milim nebom, tako se mu godi: ni ne orje — ni ne seje, pa vendar živi. Kraj ceste poseda osamel; kakor kol, zapuščen v plotu tiči, tako moj gospod čaka, kedaj se va-me zmoti kaka drobtina z mize svetovnega bogastva. Ljudje se več ne menijo za-me: prihajajo mimo mene, kakor bi jih sram bilo me. Pa je tudi prav to: to vsaj me nauči, da se bodem tudi jaz ogibal odurnih ljudi. Res pa je tudi, da nisem nič oslabele, kar sem last svojega gospoda — berača. Ponašam se s tem, ker služim najubožnejšemu červu na sveti in da imam toliko moči, kolikor imam ponosa: vspel bi se in zagermel svetu v uho, da bi se stresnila gospod in bogatin, ko bi kriknil: „Dejta, kateri nas boljše umeje, kaj je ljubezen?“ Ko bi teh klobukov, ki plešo okrog naju, le eden slutil, kaka osoda ga utegne zadeti, gotovo se ni on ni njegovi tovariši ne bi tako bahaški vedli ljudem na glavah. A nu, tudi jaz sem njihov brat, sin tistega očeta katerega so sami; o, ko bi le eden njih veroval, da sem njihov brat!

„Ali za tega delj vendar ne smem pogubiti vsega. Denes je mimo mene bil prišel minister, tisti, ki sem mu na glavi prvi pot pogledal po sveti. Moj gospod je pel svojo navadno jeremijado. Minister je postal, ozerl se v mojega gospoda, ozerl va-me: ne, tega pogleda ne zabim, ko bi sto let živel. Solza mi je prirosila v oko, in ko bi bil mogel govoriti, zapel bi mu bil hvalo tako vroče, da takega petja ni slišal še v nobeni operi. Ali me je poznal? Ali naj bi se mu bil razodel? Ali bi mi bil veroval? Ali bi bil poznal moj glas? — poznal moja podoba? A izpoznal sem, da ima človeško serce. „Servus, Martine!“ — spregovoril je in pal je va-me rumenjak. Ko bi me ne bilo sram svoje starosti, svoje zguljenosti in revnosti, oklenil bi se mu bil okrog vratu. Po ministru so darovali še drugi. Kmalu se je bilo va-me nabralo precej medakov in srebernjakov, da je čudo, ka se dno ni vderlo mi od same peze.

„Poleg tega je minister povabil prosjaka — gospoda, naj vsak teden pride po miloščino: a to je ojačilo mojega gospoda. Minister je gotovo poznal mojega duha!

„Moj gospod si je kupil nov klobuk — varuj bog pa — da bi bil mene zavergel. Dal me je v pokoj in še zmerom živim na svoje stare dni pod njegovo streho.

Bog mu poverni! Nu, zdaj pa pomisli, bralec, ali sem še tisti véliki duh ali ne. —

Epilog.

„Nekov pesnik je o nekej priliki dejal: „Kar ima namen: večno živeti, mora popreje umreti.“

„Gotovo je mene menil, vsaj na mislih sem mu bil takrat, ne mara sem mu prav jaz bil pomogel, da je to izustil. Saj pesnik ima malo kedaj nov klobuk.

„Zbral sem svojih starih moči ostanke in spisal to zgodovino o samem sebi! nadejem se, da bode večno živela na izgled vsem zdanjim in bodočim klobukom. Predno umerjem, razpošljem posebno mertvaško oznanilo: do dobrega sem preverjen, da se mojega pogreba vdeleži vsa mladež, cvet umetelnosti in vede — vdeležé klobuki stari in novi, krepki in ojačeni: da bodo serčno žalovali in jokali po meni — vsi.“ —

Kmet in pesništvo.

(Spisal Ivan Tavčar.)

Ali je slovenska zgodovina taka, da bi naše serce ostalo merzlo, ko bi brali hrabra dela, katera so začrtana v nji? Ali so naši predniki živeli v resnici tako, da bi mi unuki morali zasrambe orudeti nad njimi? Pač gotovo ne! Kako sijajno so se bojevali naši očetje proti Avarom, Obrom, Nemcem, proti Lahom in drugim nasprotnikom! Kakor je zapisala zgodovina te tvore z zlatimi čerkami v svoje listine, enako naj bi jih opevali naši pesniki, ter budili ž njo isto ljubezen domovinsko, ki je navdajala prednike naše, da so zapuščali dvor in zemljišča, ter hiteli nad Otomane (Turke) in ali izkervavali se na bojiščih, ali se pa vračali slavno premagavši sovražnika. Popevali naj bi se možje, ki so vodili s svojim razumom armade, ter si ovenčali častivno čelo z veličastnim lavorom, možje, kateri so bili spretni vladarji, očetje svojega ljudstva: kot Samo in drugi možje, ki so izverševali z dlanjo kipe in so po svojem duhu vplivali na platno skoraj žive podobe! Možje, ki so peli pred oltarjem bogu slavo in ki so bosonogi po širokih afrikanških puščavah nosili sveto vero in oliko med one nesrečne rodove, možje, kateri so branili z močjo svojega duha vedno le pravico, ter se upirali sebi v škodo grozovitosti! Čast naj bi se dajala istim, ki so ljubili svojo domovino tako, da so ji posvetili moči ter ji darovali svojo krv, istim mučenikom, kateri so padli v prezgodnji grob, videč ali temno brezumnost svojega roda, ali pa kruto zatiranje najmanjšega narodnega gibljeja. Sploh vsem tistim, ki so bili že v tadanjih temnih časih pravi in dobri Slovenci!

In slovenski narod bode pričel ljubiti svojo preteklo zgodovino, stermeč nad bistrournostjo, katera se je rodila nekaj v naši sredi, in dragi mu postanejo vsi tisti obrazi, ki so sukali nekaj meče za slovensko domovino, ali so jo pa, kot mi, v potu obdelovali.

In pač nastane potem želja vsakemu, postati kakor oni, ter jim dajati hvalo, čeravno ne spremagami v kervavih bojih, pa vsaj z bitvami proti duševni nasprotnici, to je proti nemški besedi, katera rase pri nas, dasiravno drugod žlahtno cvetje, divje kot plevel, ter zatara življenje tolikim domačim rastlinam. Enaka ljubezen do očetnjave navdajala bi tudi nas njihove naslednike in oni

bi se radostili nad nami še v svojih pozabljenih grobovih, ter blagoslavljali naša početja!

Če si že kedaj popotoval, ljubi bralec! po svoji domači deželi in ko si se veselil modrega neba, gorkega solnca in od njegovih žarkov obsevanih rovan, ter planin in ko si bil sam s sabo zadovoljen tako, da ni ti ničesar kalilo serčnega mira, ali te ni tedaj kakor blisk iz jasnega neba pretreslo tu pa tam zamuje pri poti, čigar kipi ali bili so nevkretno izrezani ali pa izmazani z barvami, da bi se sramovala žival enacega dela, ako bi ji bila natora podelila dar deržati in voditi mazilce. In tedaj, ali če vendar tedaj ne, pa vsaj, kader si stopil v prijazni hlad vaške cerkve, ko se skoraj zasrambe nisi upal povzdigniti očas, da ne bi opazil nenatornih malarij po steh in pa golih sirovo izsekanih oltarjev, tedaj se ti je pač vrnila misel, da naše ljudstvo ima premalo, mnogo premalo okusa do lepega. Bog je postavil na zemljo človeka in jo je zavoljo tega obdaril z vso lepoto. Ukazal je solncu, da pošilja žarke iz jasnega neba in luni in zvezdam, da bliščijo one, kader zapusti nas z večerno zarjo dobrodejna luč zamerlega dneva. Velel je in postala je zemlje veršina zelena in iz njenega oserčja so prikipele vode in se zbirale v jezera, katerih valove so pregibovali lahni vetrovi. Besedo le je izustil in milijone ptičjih gerlov se je oglasilo, ter napolnila nebesni strop in radostilo človeka gospodovalca tega kraljestva. Z roko je mignil in na tisoče cvetja, bodi si po livadah, bodi si po pustinjah ali temačnih gozdih je prihitelo na dan ter razširjalo vonjavo po zraku.

Stvarnik pa tirja tudi ol človeka, kateremu je podaril to vse, da spozna tudi kolik dar da je prejel, da je toraj tudi vnet za lepoto natore in da graja vsakega, kdor jo gerdi in popačuje. Kakor da bi tlačila jeza više osode istega, kateri nima tacega okusa in kakor da bi mu manjkalo blagoslova njenega pri delih in početji, gre mu narobe vse in preganja ga nesreča.

V najmanjšo slovensko vas se je gotovo prinesla grozna novica požiganj in puntanja iz Pariza, glavnega mesta Francoskega, katero se je ondi godilo lansko leto. Kaj je pač vzelo ti divji derhali vse človeško sočutje, da je hladno in kruto močila svoje meče v kervi lastnih bratov, kaj jo je oživilo tako, da je nakopala na revno in tlačeno domovino, komaj da so jo zapustili ptuji sovražniki, novih brezkončnih nadlog? Kaj ji je dajalo v roke ognja moč, da ga je metala na krasovite palače ter v malo trenutkih vpepelila, kar so komaj stoletja sozidala in zbrala? — Kaj li družega kot to, da niso imeli toliko potrebnega okusa za lepo in krasno in dobro. Prekletstvo človeštva jih je zadelo in spremljevalo jih bode še v prihodnja leta in pozno, pozno kažejo naši vnuki na le-te divjake, kot v svarilo svojim otrokom!

Pa tudi po kmetih imamo dosti tacih žalostnih izgledov. Le pogledjte kmeta, ki mu ni mar ne lepote cerkve, ne lastnega stanovanja in ne družega krasnega! Njegove strehe kažejo svoja rebresa, po blatu se gazi do veže njegove, dolgovi ga tlačijo, njive obdela le na pol in revščina gloje na vseh štirih stebrih njegovega imetja.

Lepota in rednost ste združeni in ena si brez druge obstati ne more. Zatoraj je nasproti kmet, kateri ima količkaj spoznanja do lepega, tudi dober gospodar. Prijazno sveti se mu bela hiišca izmed vej sadonosnih drev in stene si ne omaže s kakim neusmiljeno skvečenim Florijanom, da ne smeja se memogredoči ptujec češ: to je okus!

Zopet je pesništvo tej rani najbolje zdravilo, katero je že samo na sobilepo ter za lepoto vnema. Kakor smo

že zgoraj omenili, ogrele naj bi priprostoumetne in lahko umljive pesmice naše ljudstvo za naravo in njene krasote. Kader pričenejo priprosti kmetovalci natoro občudovati in ljubiti, ne le zarad tega, ker jim rodi sadeže, ter jim donša vsakdanjega živeža in piče za živino, ne le zavoljo tega, da jo obdeluje tako, da mu snoj kapa po čelu in da si s tem tu pa tam kratkočasi pusti čas, ampak zatagadel, ker je v njenih skalovjih, livadah in logih izdih nebeške božje lepote, katero daje naznanje najmanjše drevsece in tudi najmanjša cvetlica, iz ktere se napaja nezmožna bučela dan na dan sladkega medú.

Če se je pa prišlo že tako daleč, naredi se kmalo korak naprej in neučenemu kmetu ne zadostijo več revne mazarije, ne več golo stebrovje mesto bogoč stnih oltarjev, ampak serce ga goni staviti dela, na katera bi prihodnja stoletja čeravno ne z občudovanjem pa vsaj s spoštovanjem kazala.

(Konec prihodnjic.)

Smešnice.

* Vročega poletnega dne pride šolski nadzornik na kmete neko šolo obiskat in najde učitelja in šolarje spajoče. „Kaj uganjate?“ zavpije nadzornik. Učitelj se zbudi in mirno odgovori: „Gospod nadzornik, mi smo se ravno vadili premišljevat!“

* Neka gospodična je brala zvečer neko obširno povest. Znan gospod pride jo obiskat in jo vpraša, kdo da je to povest spisal. „Kaj se šalite z menoj“, zadene jo gospodična, „saj vidite, da povest ni spisana ampak tiskana.“

* „Moji materi je zdravnik danes zob izpulil, in jo je tako bolelo, da je močno kričala,“ pripoveduje malo dekle svoji mladi prijateljici. — „O, to stori moja mama sama“, dostavi druga odkritoserčno. „ona si vzame vsaki večer vse zobe iz ust in zjutraj jih zopet v usta vtakne, pa jo prav nič ne boli.“ Nosila je namreč tuje zobe.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska deržava. Naš presvitli cesar je obiskal te dni Olomuc na Moravskem kjer je bil z velikim navdušenjem sprejet.

Nemški cesar in pruski kralj Vilem je potoval v toplice Gaštajnske in se je tje grede v Salzburgu nekoliko mudil, kjer je bil pozdravljen od nadvojvoda Ludvika in od prebivalcev slovesno sprejet. Koliko časa se bode v toplicah Gaštajnskih na Salzburškem mudil še ni znano.

Na Českem se močno dela na tem, da bi se v Pragu ustanovilo česko vseučilišče, čisto ločeno od nemškega, kakor so Čehom pred nedolгим Nemci sami ponujali. Čudni so ti Nemci, kar so poprej sami nasvetovali, jim sedaj nikakor ni po volji več in udrihajo po Čehih v časopisih da je kaj. Nemci pseudoliberalci morajo gotovo hvalezni biti previdnosti, da je Čehe in jezuite vstvarila, sicer bi njih časopisi suhoparnega poletnega časa ne imeli kaj pisariti in natolcevat; tako pa polnijo s psovkami proti imenovanima od kraja do konca predale svojih listov.

Na Ogerskem so volili Srbi, naši pravoslavni brati, svoj kongres, ki je poklican cerkovno glavo ali patriarha izbrati in je sploh najvažnejši faktor za avstrijske Serbe, zakaj njih kongres ima pod roko celo cerkovno premoženje in vse šolstvo. Zavoljo tega se je magjarska vlada kaj trudila s

svojimi kandidati zmagati, kar se jej pa ni posrečilo, kajti zmagala je skoro povsod narodna stranka.

Hervaski zbor v Zagrebu je sklenil jugoslavensko vseučilišče v Zagrebu vže prihodnjega leta začeti in zraven tega še ustanoviti tergovsko akademijo, v kateri se bodo za tergovstvo odločeni mladenči višje izobraževali.

Zunanje deržave. Prihodnjega meseca kakor je bilo naznanjeno pojde naš presvitli cesar v Berlin v goste k nemškemu cesarju Vilelmu. Ker se je pa odločil priti tje istega časa tudi car ruski Aleksander, je to spervega naše pseudoliberalce kaj osupnilo in prestrašilo, pozneje pa so začeli pisariti in trobiti po svetu, da so ruskega carja sami ali prav za prav naš minister zunanjih opravil Andrassy k temu povabili. Seveda so to gole čenčarije kar v tem oziru pseudoliberalne novine pisarijo; zakaj veliko ljubše bi jim bilo, če bi cara Aleksandra tje ne bilo, kterega med drugim imenujejo despota (samosilnika) pol barbaričnih ljudstev. Sveta alijanca časov napoleonskih se menda zopet pripravlja.

Francozi so razpisali posojilo, da bi plačali Nemcem tri tisoče milijonov frankov, kar so jim še dolžni od vojnega davka. In glej čudo, po celej Evropi so pritekli Francozom na pomoč bogatini in denarna društva ter so podpisali ne tri tisoče milijonov ampak 43 tisoč milijonov frankov, toraj štirinajstkrat več, kakor Francozi res na posodo vzeti hočejo. Podpisali so toliko, da takega zneska gotovo ni v celej Evropi ter so s tim izvanredno zaupanje izrekli za plemeni, mnogo nadarjeni in hrabri narod francoski. Prusko-nemški časniki se kaj jeze nad to neslišano denarno zmago Francozov.

V Carigradu na Turškem je sultan Azis zopet razpustil svoje ministerstvo in sestavil drugo, kteremu na čelu stoji Mithad-Pascha kot veliki vezir, nekdanji krvolok in tiran na Bolgarskem. Pa tam se skoro za vsakega mlaja rodé novi ministri, toraj tudi to ministerstvo ne bode dolgo obstajalo.

Razne novice.

Metrična mera je naslov knjižici, ktera v kratkem izide v žepnem formatu v tiskarnici družbe sv. Mohora. Namenjena je v poduk priprostemu slovenskemu ljudstvu.

Vinorejsko društvo se je ustanovilo, kakor „Soča“ piše, v Vertobji, za tamkajšnje okolico. Sedaj imamo že tri taka društva na Slovensko-Goriškem.

„**Pomorska Matica.**“ V terzaški časopis „Naša Sloga“ se piše iz hervatskega Primorja, da je več Primorcev izdalo načert pravil za novo narodno društvo „Pomorska Matica“. Namen tega društva je, podajati pomorcem in mornarjem nauk o tem, kar ljudem treba, ki se podajajo na morje in v širni svet, da bodo enkrat Slovanski primorci kakor Angleži, ki imajo mornarje po vsem svetu.

Serbski knez Milan bode 22. avgusta t. l. za polnoletnega proglašen. Za to svečanost se delajo velike priprave. Občina belgradska je povabila nad 40 slovanskih občin udeležiti se te svečanosti. Pričakuje se na ta dan mnogo tujcev v Belgrad.

Družba sv. Mohora.

Čujemo, da so družbeniki letošnjih knjig prav veseli; zadovoljni pa bodo gotovo tudi gledé obroka, ob kterem so letos družbine bukve prejeli.

Razposiljatev se verši tako ročno in urno, da bodo tudi najbolj oddaljeni udi še pred koncem tega mesca knjige dobili v roke. Od 17. julija do danes ste razposlani dobri dve tretjini.

Komaj je doveršila tiskarnica letošnjo svojo nalogo, že marljivo dela za prihodnje družbino leto.

Dr. Vošnjakove knjige „Umno kletarstvo“, je stavljeno šest pol in povesti: „Izdajavec“ je v natisu

peta pola. — Družba je zopet obogatela po dveh jako vsečnih in pripravnih rokopisih. Bralcem družbinih knjig dobro znani slov. pisatelj g. J. Ogrinec, ki je pred dvema letoma za Večernice spisal občno pohvaljeno povest: „Vojnimir“, je odboru zopet poslal v presojo novo izvorno povest: „Setev in Žetev“ v obsegu kacih pet tiskanih pol. Njeni namen je, grajati in iztrebiti neko gerdo napako, ktera se žalibog še vedno zeló razširja med prostim slovenskim ljudstvom, t. j. prepir in pobjo. G. pisatelj ne zamuja nikjer lepe prilžnosti, da vpleta potrebni poduk o dobri otroški odgoji in o umnem, poštenem gospodarstvu. Povest tedaj ustreza po vsem družbinemu namenu; odbor jo hvaležno sprejme in l. 1874 spravi v natis. Ob enem je odboru došel obširnejši rokopis duhovskega zapopadka. Č. g. Rup, farni oskerbnik v Gorjah, je prestavil po vsem katoliškem svetu znano in priljubljeno knjigo, ki jo je francoski spisal sv. Frančišek Salezij pod imenom: „Filotea“ ali „Navod k pobožnemu življenju.“ Ker je slovenska prestava po besedi in po natisu močno pomanjkljiva in ker se sloveča knjiga le v jako redkih iztisih še najde med Slovenci, ustregla bode družba mnogim željam, da priskerbi čisto novo in skoz in skoz popravljeno izdavo. Kedar bode končan drugi del: „Kristusovega življenja“, pride „Filotea“ na vrsto.

Tako družba sv. Mohora množi domače slovstvo, vzbuja in podpira uzajemno pa tudi slov. pisatelje.

Poziv!

Odbor „društva slovenskih pisateljev“ me je izvolil za poverjenika na Koroškem ter prosil, da nabiram ude in doneske za omenjeno društvo. Vstrezaje odborovi želji vabim tedaj vse prijatelje in rodoljube koroške, naj pristopijo v prav obilnem številu in z doneski in darili podpirajo društvo, katero je po svoji osnovi in po svojem namenu neprecenljive važnosti za narodni razvoj. Po pravilih znaša letnina za prave ude (pisatelje, ki so pisali ali pišejo za tisk) 3 gld., za podpornike 6 gld., ki se tudi lehkoplačujejo v polletnih obrokih in za ustanovnike pa 50 gld. enkrat za vselej ali pa v petih letnih obrokih. Rodoljubi Koroški! Nikdar še niste odtegnili svoje udeležbe in podpore, kjer- in kaderkoli je bilo treba, ustanoviti svojemu narodu koristen zavod. Tak koristen in času primeren zavod Vam je brez dvombe slovensko pisateljsko društvo. Slovstveno delalnih moči nismo imeli in jih še dandanes nimamo v izobilji; naša dolžnost je, da dejansko in denarno podpiramo one, ki že marljivo delajo na literarnem polji, da ne upešajo; naša dolžnost pa je tudi, da si zbudamo in privabimo še novih moči. V ta namen naj bo pisateljsko društvo Vam vsem prav gorko priporočeno. Pristopite vsi, ki Vam je mar, da naše slovstvo napreduje in da se našim pisateljem pomaga.

Kamen do kamna palača,

Zerno do zerna pogača.

V Celovcu dne 1. avgusta 1872.

Lambert Einspieler.

Listnica.

Besednikova. Čt. gg. S. g. v K. Močno razveselili, lepo se zahvalimo in prosimo večkratne podpore. — J. P. v Lj. Poslano hvaležno prejeli in bomo radi priobčili. — M. Z. v V. Napis pre naredili in zgubljeno številko odposlali. Za ude Mohorjeve družbe velja vsaki snopič „Življenja svetnikov“ 50 kr. in vsaki snopič „Kristusovega življenja“ 40 kr. — A. J. v B. Naš list Vam redno pošiljamo, kakor drugim naročnikom, ker imamo Vaš napis tiskan. Da Vam ne dohaja redno, nismo mi krivi, ampak vzrok mora biti na drugi strani. Kar vam manjka, dobite. — a. + b. Zbirko smešnic le pošlite, radi bomo ponatisnili, kar je dobrega.